

Teresa Rysiewska

Sandomierz, Wzgórze św. Pawła, St.
2, AZP: 89-73/26

Informator Archeologiczny : badania 23, 73-74

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rostek, gm. Gołdap,
woj. suwalskie,
St. 1, AZP: 13-78/1

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadził dr Wojciech Brzeziński. Finansowało PMA. Piąty sezon badań.

Badania stanowiły kontynuację prac prowadzonych na tym stanowisku przez IHKM PAN w latach 1973-1974 i przez PMA w latach 1986 i 1988. Celem prac było rozpoznanie budowy wału i próba uściślenia chronologii grodziska. W tym celu wykonano przekop przez wschodni odcinek wału w kierunku wschód — zachód, na przedłużeniu północnej krawędzi wykopów zlokalizowanych na majdanie, badanych w latach poprzednich. Wykop na terenie wału miał wymiary 5 x 12 m. Podczas eksploracji wału stwierdzono, że jest on zbudowany głównie ze żwiru. Od strony wschodniej uchwycono fragmenty spalonej konstrukcji drewnianej, stanowiącej być może pozostałość „bramy”, broniącej dostępu do grodziska poprzez obniżenie w wale. Od strony majdanu (zachodniej) stwierdzono pozostałości również spalonej konstrukcji, zapewne umacniającej żwirowe jądro wału.

Materiał zabytkowy składa się z dwóch mało charakterystycznych fragmentów ceramiki, prawdopodobnie z późnego okresu wpływów rzymskich i okresu wdrówek ludów. Daje to możliwość datowania budowy wału terminus post quem na okres wczesnośredniowieczny. Materiały z badań przechowywane są w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Badania nie będą kontynuowane.

Sandomierz,
Wzgórze św. Pawła,
St. 2, AZP: 89-73/26

Polska Akademia Nauk Instytut Historii
Kultury Materialnej Zakład Metodologii
Badań Archeologicznych w Warszawie

Badania prowadziła dr Teresa Rysiewska. Finansował IHKM PAN. Organizacja badań przy współpracy z SSP „Universitas”. Skraj osady wczesnośredniowiecznej, pozostałości użytkowania wzgórze w czasach nowożytnych.

Badania ratownicze na terenie budowy domu przy parafii św. Pawła. Przebadano powierzchnię 75 m², na południowy wschód od plebanii. Wyróżniono 47 jednostek stratygraficznych, na które składają się w większości nowożytne wkopy o bliżej nieokreślonej funkcji oraz warstwy niwelacyjne uformowane przed wzniesieniem na tym terenie XVIII-wiecznego przytułku parafialnego. Na jego fundamenty, w postaci cegieł i fragmentów cegieł oraz ciosów piaskowców zalanych zaprawą w rowach fundamentowych, natrafiono w północno-zachodnim narożniku wykopu. Zastępującym na szczególną uwagę elementem tej konstrukcji jest duży walcowaty piaskowiec (średnica 86-88 cm, wys. 41 cm) wydobyty z wykopu i wyeksponowany w obrębie parafii. Zalegał on w samym narożniku fundamentów. Jego wtórne użycie w tym miejscu wydaje się niewątpliwe, a rozmiary i forma sugerują proveniencję romańską (element architektoniczny: podstawa kolumny? półfabryka?). Mógł on należeć pierwotnie do romańskiego wyposażenia kościoła św. Jakuba, lub Kolegiaty N.M.P. w Sandomierzu.

Na zewnątrz pozostałości fundamentów przytułku, tj. na południowo-wschód od nich, odsłonięto urządzenie odpływowe — w postaci dwóch ramion rynienki, sporządzonej z zalanych zaprawą, popupanych piaskowcowych ciosów, wśród których trafiają się okazałe fragmenty. Rola ich była niewątpliwie wtórna, a pochodzą najprawdopodobniej z tej samej budowli murowanej co walcowaty piaskowiec.

Na uwagę zasługuje fakt, iż w warstwach wierzchnich, związanych z destrukcją przytułku oraz w starszych — uformowanych przed jego wzniesieniem, wystąpiła — prócz wielu fragmentów kafli, dachówek i ceramiki nowożytnej — duża liczba fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej, w tym XI-wiecznej. Niwelacyjna rola tych warstw zdaje się nie ulegać wątpliwości, podobnie jak i obecność na badanym odcinku pozostałości osadnictwa wczesnośredniowiecznego, prawie całkowicie zniszczonych w wyniku późniejszej działalności i to nie tylko niwelacyjnej, gdyż z charakterystyk uwarstwień i ich zawartości można wnosić, iż teren ten był przed wzniesieniem przytułku traktowany jako rozległe śmietnisko przyparafiałne, łącznie z grzebaniem tam padliny (w dużym stopniu zachowany szkielet bydłą). Świadczy o tym też okazała liczba kości zwierzęcych, fragmentów kieliszków i innych naczyń szklanych oraz glinianych — nowożytnych (w warstwie 17, a także we wgłębionych w nią wydalnie w kopach, charakteryzujących się wypełniskiem zawierającym domieszkę gruzu budowlanego). Te ostatnie zniszczyły w dużym stopniu pozostałości wcześniejszego osadnictwa, szczególnie w środkowej i zachodniej partii wykopu, gdzie mocniej zaznacza się stok wzgórze. Tam jednak zachowała się jama wczesnośredniowieczna, zapewne produkcyjna (żużel), z ceramiką wyłącznie wczesnośredniowieczną, o wypełnisku w postaci czarnej, przewęglonej ziemi z wkładkami i grudami polepy (narożnik północno-zachodni).

Odkryto też dwie inne jamy wczesnośredniowieczne (jedną zniszczoną przez wkopy nowożytne, a drugą przykrytą warstwą jałowego lessu — w tej samej partii wykopu) oraz dwie warstwy, uchwytnie w partii środkowej i wschodniej wykopu, pod warstwą niwelacyjną nowożytną, z których jedna ma charakter enigmatyczny, gdyż nie zawiera żadnego materiału zabytkowego. Stanowi ją polepa, miejscami przewęglona ziemia z wkładkami spalenizny i popiołu, a zalega bezpośrednio na calcu, pod warstwą z nielicznym wszakże, lecz z wczesnośredniowiecznym materiałem ceramicznym. Mogła ona powstać w wyniku spalania jakiegoś obiektu o nieokreślonej funkcji, którego szczątki (w górnej partii) zostały usunięte w trakcie późniejszej działalności w tym miejscu.

Jedno zdaje się pewne: obecne na zbadanym terenie pozostałości osady wczesnośredniowiecznej — to jej południowy skraj, a fakt, że istniała ona na wzgórzu św. Pawła potwierdzony jest obfitością fragmentów ceramiki oraz srebrną krzyżówką z ostatniej ćwierci XI w. (znalezioną niestety na złożu wtórnym).

Badania w tym sezonie nie będą kontynuowane, natomiast planuje się w roku przyszłym wykopaliska na kulminacji wzgórza św. Jakuba (stary sad inż. A. Walaka), gdzie podobno znajdowane są kości ludzkie.

Sienowo, gm. Gostyń,
woj. leszczyńskie,
St. 1, AZP: 63- 27/34

Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski
w Lesznie-Trzebinach

Badania prowadził mgr Mariusz J. Tuszyński (autor sprawozdania) przy współpracy mgr mgr Piotra Świądra, Barbary Piakosz, Piotra M. Jagłowskiego i Michała Kary. Finansowało Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne. Pierwszy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne VIII-X w. (trójfazowe), osadnictwo nowożytne.

W związku z budową mostu na kanale obrzańskim przeprowadzono przez teren grodziska (z powodu omyłkowej interpretacji jego zasięgu) kanał obiegowy biegnący zakosem, mniej więcej w kierunku wschód- zachód, przecinający majdan oraz wał w dwóch miejscach. Wykonano dokumentację ściany północnej kanału obiegowego, prowadząc eksplorację w pasie szerokości 0,5 do 2 m. W tym sezonie zadokumentowano w ten sposób profil stanowiska na przestrzeni 80 m. W profilu wału w części wschodniej uchwycono warstwy wczesnośredniowieczne jedynie tuż przy spągu, gdyż wyższe partie zostały zniszczone bliżej nieokreślonymi obiektami nowożytnymi. Więcej informacji uzyskano o wale w części zachodniej. Analogicznie jak w badaniach z lat 1959-1960 uchwycono 3 fazy budowy wału. Zakończono dokumentowanie części wału pochodzącej z pierwszej fazy. Jak się wydaje, uchwycono na krawędzi zewnętrznej wału pierwszej fazy ślady czostków. Materiał ruchomy reprezentowany był przez nieliczne fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej oraz nowożytnej, kości zwierzęce, sztyło kościane oraz fragmenty tabliczek łupkowych do pisania z okresu nowożytnego.

Badania będą kontynuowane.

|| Sierpów, gm. Ozorków woj. łódzkie St. 1 patrz okresy trązu

Skoszewy Stare, woj. łódzkie,
St. 1, AZP: 64-53/1

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne
w Łodzi

Badania prowadzili: dr Aldona Chmielowska, mgr Mieczysław Góra (autor sprawozdania) oraz Bogusław Tassarek. Finansował WKZ w Łodzi. Pierwszy sezon badań. Grodzisko XII-XIII w.

Rozpoczęto wstępne badania na grodzisku w Skoszewach Starych. Obiekt ten położony jest na prawym brzegu wysokiej terasy rzeki Moszczenicy, 100 m na południowy-wschód od budynku Szkoły Podstawowej, obok drogi Nowosolna-Nieustków.

W terenie zachowały się jeszcze ślady dwóch wałów. Pierwszy wał — mały, 3 m wysokości, 40 m długości położony jest od strony południowo-zachodniej. Drugi wał — duży, 4 m wysoki, 105 m długości, półkolistie zamykał płaski majdan o powierzchni około 1 ha.

Stanowisko było wymieniane w literaturze archeologicznej jako „domańskie grodzisko”. Pierwsze wczesnośredniowieczne materiały ceramiczne odkryli na powierzchni grodziska w 1980 r. dr Ryszard Grygiel i mgr Mieczysław Góra. Jesienią tegoż roku mgr Wiesław Stępień z OBiDZ w Łodzi wykonał serie zdjęć lotniczych Skoszew Starych w celu dokładnego zlokalizowania obiektu obronnego. Wytypowano wtedy do dalszych badań terenowych pole rolnika Kazimierza Cieslińskiego, zamknięte częściowo przez wał duży, które jako jedyne wyraźnie zarysowało się na zdjęciu lotniczym w postaci nieregularnych plam czarnej ziemi. Jesienią 1989 r. dokonano na tym polu wierceń ręcznym świdrem i zlokalizowano pod warstwą orną 6 jam osadniczych z okresu wczesnego średniowiecza. Niektóre ze znalezionych tam jam zawierały materiał ceramiczny datowany na XII-XIII w.

Program badań przewidywał również przebadanie i ustalenie stanu zachowania występujących tu reaztek 2 wałów. Obiekty te pokryto poprzeczną siecią wierceń. Wał mały, łączący się ze stromym profilem brzegowym rzeki Moszczenicy okazał się być piaszczystą wydłgą, która w sposób naturalny od strony południowej broniła dostępu do wnętrza grodu. Wał duży zawierał liczne ślady przepalonych konstrukcji drewnianych, polepę glinianą, duże kamienie polne. Uchwycono również stary poziom próchnicy pierwotnej na którym zbudowano ten wał. Pomimo braku elementów datujących w tych znaleziskach, wał duży należy przypisać chronologicznie 6 jamom osadniczym znalezionym wewnątrz grodziska, datowanym na okres wczesnośredniowieczny.

W roku przyszłym przewiduje się szczegółowe zbadanie metodą wykopaliskową nowo odkrytego obiektu obronnego w Skoszewach Starych.

Sowinki, gm. Mosina,
woj. poznańskie,
St. 23A, AZP:56- 27/152

PP Pracownia Konserwacji Zabytków Pra-
cownia Archeologiczno- Konserwatorska
Oddział w Poznaniu

Badania prowadził mgr Andrzej Krzyszowski (autor sprawozdania) przy współpracy mgra Piotra Śniadego i Wiktora Kudry. Finansowało Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Obozowisko (osada kultury pucharów lejkowatych, osada kultury łuzyckiej z okresu halszackiego, cmentarzysko